

IVAN MERZ

GOD. XIV. Br. 1-2 1986.

GLASILO POSTULATURE

IVAN MERZ

GLASILO POSTULATURE ZA BEATIFIKACIJU DR. IVANA MERZA

BIOGRAFSKI PODACI O IVANU MERZU

1896. 16. XII. rođen je u Banjoj Luci. Tu pohađa osnovnu školu i gimnaziju (realku) i maturira 1914. s odličnim uspjehom. Pokazuje veliku sklonost za književnost i umjetnost. Mnogo čita. Religiozne vrijednosti zanimaju ga prvenstveno pod estetskim vidom. Započinje pisanje svoga dnevnika.
1914. Nakon mature po želji roditelja polazi u Vojnu akademiju u Bečko Novo Mjesto gdje ostaje samo tri mjeseca.
1915. Upisuje na Bečkom sveučilištu studij prava. Ovaj period karakteriziran je nutarnjim krizama i traženjima. U ljetu iste godine pozvan je u vojsku.
1916. Poslan je na talijansku frontu i ostaje do konca I. svjetskog rata. Period dozrijevanja u vjerskom pogledu kao što se vidi iz njegovog zanimljivog dnevnika. Boravak na ratištu, gdje je svakodnevno gledao smrti u oči i bio izložen stradanjima i trpljenju svake vrste, produbljuje njegovu vjeru i učvršćuje mu kršćanski nazor na svijet. Religiozne vrijednosti zauzimaju odsada prvo mjesto u njegovoj duši.
1919. Po završetku rata započinje u Beču studij književnosti.
1920. Dobiva stipendiju iz Francuske. Polazi u Pariz gdje nastavlja isti studij na Sorboni i Katoličkom Institutu. Dvogodišnji boravak u Francuskoj te mnogi kontakti s katoličkim intelektualcima i konvertitima proširuju njegove kulturne i religiozne horizonte. Veoma se zanima za liturgiju. Majci u jednom pismu iz Pariza piše: »Katolička je vjera moje životno zvanje.«
1922. Završava studij i dolazi u Zagreb gdje postaje profesor francuskog jezika na Nadbiškupskoj gimnaziji. U toj službi ostaje do smrti.
1923. Postiže doktorat na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U doktorskoj dizertaciji obradio je utjecaj liturgije na francuske književnike.
1923. Nakon postignutog doktorata privatno studira sve do smrti najprije kršćansku filozofiju, teologiju te sve važnije papinske i crkvene dokumente posljednjih decenija. U posljednje vrijeme posebno je proučavao suvremene moralne probleme. Iste 1923. g. polaže vječni zavjet čistoće kojim se potpuno posvećuje Isusu Kristu i radu za proširenje njegova Kraljevstva.
- 1922.—1928. Kroz šest godina svoga boravka u Zagrebu sve svoje slobodno vrijeme posvećuje apostolskoj djelatnosti u katoličkim organizacijama za mladež. Uvodi Katoličku Akciju Pape Pija XI u Hrvatsku. Jedan je od suosnivača Hrvatskog Orlovskog Saveza kojemu daje geslo »Žrtva-Euharistija--Apostolat«; vrši ondje dužnost tajnika i potpredsjednika. Broji se među najveće promicatelje liturgijske obnove i euharistijskog života u hrvatskom narodu. Svima svijetli nenadmašivim primjerom revnosti za proširenje Kristova Kraljevstva i nadnaravno dobro bližnjih. Živi svetačkim životom ispunjenim ljubavlju prema bližnjima i herojskim nastojanjima oko poostizanja kršćanske savršenosti. Piše brojne članke i druge spise ostavivši tako bogatu idejnu i duhovnu baštinu. Glavna mu je karakteristika bila ljubav i vjernost Crkvi i Papi. Njegovo ime znači jedan cijeli program života i rada.
1928. 10. V. — Prelazi u Vječni život ostavljajući za sobom svjetli trag u Crkvi u Hrvatskoj. Na smrtnoj postelji prikazuje svoj život Bogu kao žrtva za hrvatsku mladež. Tijelo mu je bilo sahranjeno na Mirogoju u Zagrebu.
1958. Pokrenut je informativni biskupski postupak za njegovo proglašenje blaženim.
1977. Posmrtni ostaci preneseni su mu u Baziliku Srca Isusova u Zagrebu koju je redovno pohađao kroz šest godina svoga boravka u Zagrebu.
1978. Prigodom 50. obljetnice njegove smrti održan je u Zagrebu Simpozij pod naslovom »Pojava i značenje Ivana Merza u Crkvi u Hrvatskoj«.

Slika na omotu: Ivan kao student u Beču.

UZ 90. GODIŠNJICU ROĐENJA dra IVANA MERZA

16. prosinca 1976. navršit će se 90 godina kako je u Banjoj Luci 1896. god. rođen dr Ivan Merz. Ova godišnjica je i opet prigoda za nekoliko osvrtu o toj jedinstvenoj pojavi katoličkog laikata među Hrvatima.

Dok mnogi njegovi suvremenici polako odlaze i tonu u zaborav a o većini povijest neće zabilježiti ni slova, dotle ime Ivan Merz ne prestaje silaziti s pozornice naše katoličke javnosti. Od kad se pojavila u javnom životu osoba koja ga je nosila, to je ime raslo i svojim intenzitetom i ekstenzitetom, a raste i na dalje.

Najprije se dr Merz pojavljuje u našoj javnosti svojim predavanjima, svojim publikacijama i svojim člancima kojima puni stupce našeg katoličkog tiska. Nakon njegove smrti to isto u daleko širem opsegu drugi o njemu činiše. Nije prošla ni jedna važnija godišnjica smrti a da se nije dostojno komemorirala prigodnim akademijama, liturgijskim obredima, pisanjem katoličkog tiska, posjetima njegovu grobu. Godine u kojima se slavila 10-obljetnica i 15-obljetnica (1938. i 1943.) njegove smrti proglasila je tadašnja katolička organizacija koja je preuzela njegovu baštinu »Merčevom godinom«. I hijerarhijska Crkva službeno je svratila pažnju na dra Merza. 1958. pokrenut je proces za njegovu beatifikaciju a u zadnje vrijeme dr Merz budi interes i u teološkim znanstvenim krugovima. Dvije doktorske dizertacije o njemu već su napisane i obranjene u Rimu, a 17. siječnja 1986. zaključen je biskupijski proces za proglašenjem Ivana Merza blaženim te prenesen na viši stupanj u Rim, gdje se sada ispituje njegov život i utvrđuju herojske kreposti.

No ipak ono što najviše k Merzu privlači nije niti njegova intelektualna izobrazba, niti njegovi široki kulturni vidici, niti njegov nesebičan rad u katoličkim organizacijama, niti ostale vrline koje je posjedovao, nego njegova skroz na skroz svetačka pojava, njegova duša sva impregnirana nadnaravnim, Božjim svijetom, koja je sve spomenuto prožimala i davala cijelom njegovom životu i radu svoj ton, pečat i smjer.

Da je dr Merz doživio svoj 90-rodendan, ne znamo što bi sve bio još ostvario u svome životu. No i ono njegovo djelo ostvareno u nepunih šest godina daje naslutiti da bi to bile sigurno velike stvari. Možda bi jasnoćom svojih načela i svojim zalaganjem mnoge pojedince i zajednice usmjerio drugim putem i tako mnogima prištedio kalvariju kojom su kasnije morali proći. »Da je dr Merz poživio, bio bi duhovni vođa sviju nas«, izjavio je dr Josip Andrić koji se za Merčeva života nije u svemu s njime slagao što se tiče organizacijskog rada ali mu se nakon smrti molio kao Božjem čovjeku. Kad listamo prijeratne časopise, nailazimo na stotine članaka o dru Merzu koji samo pokazuju kako je velik utjecaj imao na svoju generaciju, koja je u stvari upoznala njegovu veličinu tek kad je on nestao iz njezine sredine. I mnogi su pošli za njim i slijede i danas njegov svetački život, njegovu beskompromisnu vjernost Evandelju, Crkvi, Papi. . .

Neka i ova njegova godišnjica doprinese da bolje upoznamo taj jedinstveni lik našeg katolicizma i tako se približimo »Suncu« prema kojemu nam je on pokazao put o čemu nam govore zahvalne riječi vijenca koji mu je mladež bila položila na grob: »Hvala Ti, Orle Kristov, što si nam pokazao put k Suncu!«

KARDINAL SILVIO ODDI PREDVODIO U RIMU KOMEMORACIJU

U subotu, 10. svibnja 1986. u Rimu je komemorirana obljetnica smrti Sluge Božjega dra Ivana Merza. U međunarodnom centru za mladež »San Lorenzo« koncelebriranu svetu Misu predvodio je Kardinal Silvio Oddi. Na Svetoj Misi bili su nazočni hrvatski vjernici koji žive u Rimu, te mladi Rimljani koji se okupljaju u ovome centru što je osnovan po želji Svetoga Oca Ivana Pavla II.

Tom prigodom Kardinal Oddi održao je slijedeću propovijed:

Skupili smo se danas ovdje u Međunarodnom Centru mladih da komemoriramo onoga, koga bismo mogli nazvati apostolom mladih, slugu Božjega Ivana Merza, mladog intelektualca, koji je 32. godine živio na teritoriju današnje Jugoslavije, od 1896. do 1928. Izvan svoje domovine on je još uvijek malo poznat. Međutim prenošenjem i otvaranje procesa za njegovu beatifikaciju ovdje u Rimu pri Kongregaciji za Svete, to je učinjeno početkom ove godine, glas o njemu počeo se širiti i izvan njegove domovine. I s pravom!

Mi danas komemoriramo godišnjicu njegove svete smrti u Zagrebu 10. svibnja 1928., smrt za koju bismo s pravom mogli reći da je žrtva prinesena Bogu. Uglavnom je rijetkost među mladima naći Božje ljude koji umirući prikazuju svoj život Gospodinu kao žrtva, kako je to učinio upravo naš Ivan. On je prikazao svoj život još kao mladi čovjek, s 32 godine, za mladež kojoj je posvetio čitavo djelovanje svoje mladosti.

Tko je bio Ivan Merz? Vi ga poznajete. Poznajete njegov život i njegov duhovni put. Ipak, radi vlastite edifikacije, sjetimo se kratko njegova životnog **puta**. Studirao je u Jugoslaviji u Banjoj Luci, svom rodnom mjestu, zatim nastavlja studije u Beču i Parizu. Tako su mu se otvorili široki kulturni horizonti što su mu ih pružile europske metropole. Doživljava sve okrutnosti prvog svjetskog rata i zahvaljujući ovom iskustvu susreta s patnjom i trajnom opasnošću od smrti, stječe pravi smisao života u kršćanskoj vjeri.

Potpuno se predaje Kristu, kao posvećena osoba, te kao laik polaže zavjet čistoće. Svoje slobodno vrijeme posvećuje odgoju mladeži, osobito unutar organizacije tzv. Orlova u okviru Katoličke Akcije čije ideje ustrajno uvodi u Hrvatsku i hrvatsku Crkvu. Toj organizaciji također kao životni ideal daje moto: Žrtva, Euharistija, Apostolat; to je trinom koji je postao geslom za tisuću i tisuću mladih. Također je jedan od promotora liturgijskog pokreta. Čovjek autentične vjere, žive molitve, čvrstog odricanja, Euharistije. Premda mlad i laik, još se i danas smatra jednim od stupova Crkve u Hrvata.

Stoga je pravo da se i ovdje u Rimu slavi komemoracija njegove smrti, a ne samo u bazilici Presvetog Srca Isusova u Zagrebu, gdje počiva njegovo tijelo. Ovdje, u centru kršćanstva, u srcu Crkve, možemo to reći, pod prozorom Pape, Kristova Namjesnika, u ovom centru za mlade za koje je Ivan posvetio svoj život.

Onaj tko poznaje Ivana Merza zna jako dobro što je za njega predstavljao Rim, centar katoličanstva. Rekao bih da tu dotičemo njegovo srce i srce njegove duhovnosti, njegove zrele, premda mlade, osobnosti. Vjernost Crkvi i ljubav prema Papi nastojao je usaditi u duše mladih s kojima je dolazio u dodir. Ima jedan njegov tekst, upravo klasičan, tako često citiran koji pokazuje što je

za njega značila Crkva i Papa. Na pitanje iz jednog upitnika zašto voli katoličku Crkvu i Kristova Namjesnika, Ivan odgovara: »Jer u Crkvi vidim jasnu sliku ljubljenog Spasitelja, Bogočovjeka Isusa Krista, sa svim njegovim savršenostima; a u liku Svetog Oca vidim svoga Boga i svoga Gospodina.«

Bolje od toga nije se moglo reći!

Činjenica da je Papa za njega Krist vidljiv na zemlji, Ivan će ponavljati bezbroj puta i izrazit će to u najrazličitijim oblicima i varijacijama u svojim brojnim spisima i konferencijama.

Kardinal Silvio Oddi predvodi Koncelebraciju

Ovu ljubav prema Kristovu Namjesniku Ivan je na prvom mjestu pokazao u produbljivanju Papina naučavanja. Gotovo me stid dok ovo kažem, jer što mnogi svećenici nisu činili i ne čine, to je činio Ivan, laik. Sve dokumente, one najvažnije izdane od Svete Stolice i Papine enciklike, osobito posljednjih sto godina, Ivan ne samo što je pročitao, nego ih je proučio do te mjere da je postao pravi stručnjak u poznavanju papinskih dokumenata. I nije se zadovoljio time da ih proučava za sebe, nego je postao širitelj njihovih poruka i sadržaja. Rijetko se može naći kakav njegov spis koji ne bi sadržao kakvu referenciju na papino naučavanje ili kakav citat, ali i duže izvatke. Osim stalnih poziva na enciklike, bilo u svojim člancima bilo u svojim konferencijama, Ivan je objavio i desetak članaka o Papi i gradu Rimu, imajući uvijek pred očima nadnaravne vidike kao što su središte katoličanstva i sjedište Kristova Namjesnika.

Evo jednog primjera. U časopisu za katoličku žensku mladež »Za vjeru i Dom« za čitavu Svetu godinu 1925. Ivan se brine za rubriku »Roma aeterna« (Vječni Rim). U prvom članku kaže: »Bitna karakteristika svakog rimokatolika jest ljubiti Svetog Oca i držati se njegovih direktiva i njegovih želja.« U jednom pak drugom članku kaže: »Ljubav i vjernost prema Papi je od najveće i bitne važnosti za život svakog vjernika. Katolička nauka o Papinstvu treba da postane za svakog suvremenog katolika predmet najdubljeg uvjerenja, kako za razum, tako još i više, za srce.«

Ivan je za svoga kratkog života napisao mnogo, više od tri tisuće stranica. Svojim apostolskim radom ostavio je duboki trag u Crkvi među Hrvatima. Poslije je i o njemu napisano mnogo; objavljeno je nekoliko životopisa. A ovdje u Rimu izrađene su dvije doktorske teze o njegovoj osobnosti i djelu.

Ali je najvažnije što je Ivan svojim svetim životom postao uzor kršćanskog života, ponajprije za tisuću mladih, i to ne samo Hrvata, budući da njegovo ime predstavlja program za život i djelovanje. Stoga su ga hrvatski biskupi preporučili kao uzor za mladu generaciju. Ovo »čudo od mladog katolika«, kako su ga nazivali, aktualno je i u naše vrijeme. Kako se približava Sinoda o laicima, Ivan Merz svojom osobnošću koja je sva okrenuta prema svetosti, svojim apostolskim žarom, svojom dubokom vjerom i svojom specifičnom karizmom koja se očitovala u iskrenom osjećaju s Crkvom, onaj glasoviti »sentire cum Ecclesia«, ovo intimno sjedinjenje s Crkvom predstavlja izazov, gotovo bih rekao, nalog Gospodinov. Na nama je da razlučimo da li Gospodin po njemu želi saopćiti nešto našem vremenu, također nama, za naše apostolsko zalaganje, za naš kršćanski život što uvijek ima potrebu za svjedočenjem, za ohrabrenjem, za pomoći. Svojim primjerom, i, rekao bih, svojim zagovorom, Ivan je već sigurno pomogao mnogima.

Molimo ga danas na dan kad se sjećamo njegova ulaska u nebo, nek nam pomogne u našim poteškoćama, jer svi imamo poteškoća, kako bismo živjeli po Božjoj zapovijedi: »Budite sveti kao što sam ja svet. Budite savršeni, kao što je savršen Otac vaš koji je u nebu«.

Posljednje pismo, njegova oporuka koju je sastavio samo na latinskom i koja stoji uklesana na kamenu nad njegovim grobom u Zagrebu, svjedočanstvo je njegove ljubavi: »Umro u miru katoličke vjere. Život mi je bio Krist, smrt dobitak. Sad očekujem milosrđe Gospodinovo i nepodijeljeno, potpuno i vječno posjedovanje Presvetog Srca Isusova. Sretan u radosti i u miru. Moja će duša postići svrhu za koju je stvorena.«

Draga braćo, to isto želimo i sebi, obraćajući se Božjem milosrđu, da bismo i mi mogli posjedovati jednog dana ovaj mir i ovu radost u vječnosti, blaženoj i sretnoj. Amen.

Kratko sjećanje na pok. prof. dva Ivana Merza

Na divne riječi Njegove Uzoritosti gosp. Kardinala, s kojima je prikazao svu veličinu i mnoge kreposti potpunog kršćanina i Božjeg čovjeka pok. prof. dra

IVANA MERZA — ne može se ništa nadodati ni ičim nadopuniti.

No, zamoljen sam od mnogopoštovanog i velečasnog gospodina o. Božidara,

da ja kao bivši đak prof. Merza i sada kao živi svjedok ovdje u Rimu, iznesem kratko sjećanje na tog Slugu Božjega kojeg se godišnjica smrti na ovako dostojan način komemorirala, upravo sa sv. Euharistijom koja je uz »Žrtva i Apostolat« bila geslo tog duboko vjerskog i liturgijskog čovjeka.

Školske godine 1927/1928. dr Ivan Merz bio mi je profesorom iz njemačkog jezika u II. razredu gimnazije, onda u malom sjemeništu, u tzv. »Crnoj školi«, na Kaptolu, u Zagrebu.

U osobi prof. Merza mi njegovi učenici mogli smo gledati uzor odgojitelja, požrtvovnog nastavnika s jedne strane, a s druge strane kao čovjeka žive vjere, molitve i iskrene pobožnosti prema Presv. Euharistiji.

On, uvijek točan, na početku školskog sata je tumačio, zatim je na lagani način utvrđivao njemački jezik, ispitujući riječi i dosta tešku gramatiku s velikim razumijevanjem. A ako bi koji kolega šepao u toj materiji, slabu ocjenu napisao bi po zraku nad školskim katalogom i rekao đaku: »Zar ne, da ćeš za drugi puta naučiti, ja ću te pitati ovo isto?«

I zaista, kolike je odmora između pojedinih sati prof. Merz žrtvovao i posvećivao tumačenju i ispitivanju onih učenika koji su u njemačkom slabije napredovali. U toj gesti, u toj pomoći i razumijevanju da svakom svom učeniku dade volju i sposobnost za učenje njemačkog jezika, mi njegovi đaci vidjeli smo, ili bolje reći, imali smo prof. Merza ne samo kao svog vrlog nastavnika, već i kao svog dobrog oca i odgojitelja.

A što da kažem o prof. Merzu kao čovjeku praktične vjere, molitve, adoracije i Euharistije? Ako nije za vrijeme odmora između školskih sati pomagao učenicima, kojima je bila potrebna veća briga, prof. Merza mogli smo naći ne u zbornici među svojim kolegama-profesorima, nego u sjemenišnoj kapelici Presv. Srca

Isusova, kako kleči, adorira, sklopljenih ruku, pognute glave, u dubokoj i iskrenoj pobožnosti... on čovjek Euharistije.

Kad je njegov sat njemačkog jezika bio na početku ili na kraju, edificirao nas je njegov način molitve »Očenaša, Zdravo Marije i Slava Ocu«. On, profesor, laik, visoki intelektualac, čvrsto sklopljenih ruku na prsima, zatvorenih očiju, napola okrenut prema Raspelu na zidu a napola okrenut prema razredu, moli i tako nam daje živi primjer duboke vjere, nama, mladim srcima i svećeničkim kandidatima.

Iako su se na njemu već primjećivali znakovi bolesti — blijed i omršavio — prof. Merz nije nikada pred svojim đacima pokazivao da trpi i da tjelesno slabi. Ali jednog dana, miran i već sa slabijim glasom reče nam: »Dragi dječaci, ovih dana idem u bolnicu, kako znadete. Ako bude volja Božja, opet ću se vratiti među vas. Molite se za mene i to svom Isusu. Ako pak Gospodin Bog odluči drugačije, neka se vrši volja Njegova, ja ću vas čekati kod Njega — gore na nebu.« S tim riječima oprostio se od nas, naš dobri profesor.

Mi drugoškolci, njegovi đaci, kako nas je zvao, ostali smo ožalošćeni... i s pozdravom »Hvaljen Isus, profesore«, on ode do vratiju, malo postane, mahne rukom — i njega je nestalo iz našeg razreda — zauvijek!

Eto, to su moja sjećanja na voljenog prof. dra Ivana Merza. Sjećanje nakon 58 godina! Pokojnog prof. dra IVANA MERZA nosim s dubokim pijetetom u svom srcu i neka dobri Bog dade, da ovaj kreposnik, čovjek vjere, molitve, Euharistije, uzor-laik, visoki intelektualac koji je duboko bio odan hrvatskom narodu, čim prije bude proglašen BLAŽENIM — što će biti novi ures Katoličke Crkve i ponos Crkve u Hrvata, jedne i druge vjerni i zaslužni SIN!

J. B.

IVAN MERZ I GODINA MIRA

Ovo je GODINA MIRA!

U cijelom je svijetu g. 1986. proglašena Godinom mira. Može li biti sretnije zamisli od ove, da se čitava jedna godina posvuda posveti miru?! Nesumnjivo, čovjek traži i želi mir, mir koji je uvijek bio cilj svim »ljudima dobre volje«.

Usprkos činjenici da se toliko piše i govori o miru, svjedoci smo da toga mira u stvari nema. Svjedoci smo ne-mira i rata. Na svakom koraku susrećemo sukobe, sporove, borbu, ubijanja bez odgovornosti, neslaganje koje poprima najgore oblike. Dok cijeli svijet traži i želi mir, a posebno oni koji su »umorni i opterećeni« — dotle se gotovo na svakom koraku vodi rat! Krvavi obračuni na svim stranama svijeta, rat među različitim grupama, borba među protivničkim strankama, rat među ideologijama koji poprima najgrublje oblike, mali i veliki ratovi, rat u obiteljima i među pojedincima i što je najgore: rat u dušama!

Svi žele mir, a mira nema!

Katolicizam je od svog početka vezan uz mir. U času Kristova rođenja »vladao je svijetom mir«, a iznad siromašne betlehemske štale odzvala je pjesma: »... i mir ljudima dobre volje«! Krist je ljudima donio mir, ali mir Kristov, mir u ozračju Ljubavi, u ozračju božanske ljubavi. Mir, koji je DJELO PRAVDE (Pio XII.).

IVAN MERZ, čovjek našeg vremena, sin naše zemlje, suvremenik mnogih od nas bio je, kao potpuni katolik, protivnik rata, pobornik mira, vojnik Ljubavi.

Merz je po želji svojih roditelja trebao postati časnik. Dakle, ratnik »od zanata«. Ratno mu je umijeće trebalo postati kruh, ali je njegova plemenita duša osjetila da to nije za njega. Odmah na početku boravka u Vojnoj Akademiji piše: »VEĆ SAM MNOGO PISAO I NEKE SU KARTE ISPUNJENE MRŽNJOM NA OVO« (21. IX. 1914.).

Nije Ivan Merz bio samo teoretski protivnik rata, protivnik svake mržnje prema čovjeku, nego je u toku svog kratkog života i nebrojeno puta pokazao svoju pravu, potpunu i djelotvornu kršćansku ljubav, svoj integralni humanizam. To su mu priznali i oni koji se nisu slagali s njegovim idejama, koji su mu bili idejni protivnici, ali ne i neprijatelji.

U životu nisu rijetki paradoksi. Merz, »borac s bijelih planina«, ratnik kojeg su na svoj način formirali I. svjetski rat i njegove grozote, postao je neumorni borac za mir, za ljubav prema svakome čovjeku, za katoličku sveobuhvatnost.

Merz je u I. svjetskom ratu bio, protiv svojih želja i težnja, mobiliziran i postao je časnikom, sudjelovao u ratu u prvim bojnim linijama. Gledajući »smrti u oči« proveo je dvije godine u »krvi i plamenu« — što je sve doprinijelo da je u sebi izgradio potpuni katolički pogled na svijet i život, svoj svetački i apostolski lik.

Merz, sin građanske obitelji, jedina odgojen pod najboljim materijalnim mogućnostima i okolnostima, po naravi sklon literaturi, umjetnosti i glazbi, proživljava krvavu ljudsku tragediju u blatnim i okrvavljenim rovovima talijanske fronte. Prema vlastitoj ocijeni, do tada samo »estetski katolik« dolazi do zaključka da je »SMISAO ŽIVOTA, MYSTERIUM CRUCIS« (25. VI. 1918.) da

je »SVA POVIJEST KRVLJU ISPISANA« (26. XI 1916.), a on »VOLI ČOVJEČANSTVO, VOLI MALE, NEPOZNATE LJUDE, KOJI NA SVOJIM LEĐIMA NOSE SAV TERET POVIJESTI« (18. XI. 1917.).

Ogorčen i ojađen ratom i ratnim strahotama, već u Vojnoj Akademiji piše: »REKAO SAM DA JE RAT BESTIJALAN I DA SAM PROTIV RATA« (15. X. 1914.).

U svom značajnom ratnom dnevniku piše: »KAPETAN HUBER JE POGINUO. SVIJET MISLI NA MEDALJE, NA ČAST PUKOVNIJE. TALIJANI KOJI SE HTJEDOŠE PREDATI BIJAHU SVI UBIJENI! TO UBIJANJE I MRCVARENJE MI SE GADI« (18. XI. 1917.).

Trpeći duševno i fizički na talijanskoj fronti bio kao A. U. časnik, Merz doživljava svoj potpuni DUHOVNI PREPOROD, razmišlja o životu i smrti, kulturi i umjetnosti. Bilježi: »CIVILIZIRANA EVROPA JE JOŠ NEKULTURNIJA NEGO LI SU BILI PRIJAŠNJI VJEKOVI« (23. VII. 1916.). »SLOBODA JE DUHA I TIJELA UVIJET LJUDSKOG BIVOVANJA« (3. VI. 1916.) da bi zaključio: »MYSTERIUM VITAE — KRVLJU OBLIVEN ČOVJEK« (20. V. 1917.).

Pred kraj rata, nakon svih krvavih i teških iskustava, piše Ivan Merz: »A NAMA NE TREBA BLIJEDIH TEORETIČARA, PROPALIH PROFESORA, TAKOVIH INDIVIDUA IMA KOD NAS I PREVIŠE. POTREBNI SU ZDRAVI, PRAKTIČNI LJUDI...« (9. IV. 1918.).

Merz je na fronti proveo svoje mlade godine. Odlazi na frontu sa nepunih 20 godina, a kada je rat završio ima jedva 22 godine! Kakvi humani osjećaji i usklici mladića koji je tek stupio u život i osjetio svu krvavu stvarnost mržnje i neljudskog klanja!

Merz nije promatrao život i ljude ni u kakvim unaprijed zadanim okvirima ili »kategorijama«. Ljude nije dijelio prema unaprijed određenim mjerilima i kriterijima. U svakom je čovjeku gledao brata za kojega je Krist dao svoj život na Golgoti.

Merz, istaknuti pobornik liturgijske obnove, liturgijskog pokreta i značaja liturgije za život vjernika, imao je uvijek pred očima da svaka Euharistijska žrtva završava pozivom: »IDITE U MIRU«, a i počinje riječima: »MIR VAMA« — **MIR** je ono što Crkva poručuje i želi, a na nama je vjernicima, članovima Crkve, da taj poziv i uputu provedemo u život i izvan crkve, izvan liturgije: u svakodnevnom susretu s braćom ljudima, u našem socijalnom djelovanju, da »*ljudi vide vaša dobra djela*«.

Merz je iz dubine svoje plemenite duše osjetio da mu je životni poziv nešto drugo, a ne — rat! Vrativši se nakon strašnog I. svjetskog rata u domovinu, Merz je postao nakon završenog studija filozofije, odlučan borac protiv nepravde, protiv mržnje, protiv svakog ponižavanja čovjeka, protiv manjka Ljubavi među ljudima, a posebno među onima, koji se broje među Kristove učenike. Merz je donio odluku: »AUT CATHOLICUS, AUT **NIHIL**« (ili katolik ili ništa!) i to je u svom kratkom životu do smrti dosljedno i ostvario. Iz ljubavi prema čovjeku i prema hrvatskoj mladeži bio je ne samo osobno dosljednim katolikom, nego i apostolom suvremenog katoličkog programa, koji se i danas sve više potvrđuje.

Kad danas (i to u »katoličkom vjerskom listu«!) čitamo kako treba »*lakše staze za nebo*«, moramo se sjetiti životne formacije Ivana Merza i njegove apostolske djelatnosti koja je epohalna pojava hrvatskog katolicizma u XX. stoljeću.

Nasuprot liberalnom katolicizmu, Merz ističe radikalizam vlastitog života. Umjesto za klerikalizam — Merz se bori za izvanstranačku Katoličku Akciju. Umjesto »lakše staze u nebo« — Merz riječju i djelom pokazuje da su »PONIZNOST, SAMOZATAJA, ŠUTNJA I DOBRA DJELA JEDINA REALNA SA-DA I IZA SMRTI« (18. XI. 1918.), da je »BORBA ZA SAVRŠENOST, ASKEZA, NAS SVAGDAŠNJI KRUH...« (»Novo doba«, LUČ, 1918.).

MERZ, naš svjetovnjak, sada i kandidat za oltar, svojim nas mislima, posebno onima o ratu, ali i svim svojim djelovanjem, osobito svojim životnim primjerom, i u ovoj GODINI MIRA potiče kako se moramo oduševljavati za mir, za ljubav među ljudima, za potpuni katolicizam i životno provođenje Kristova mira, koji svijet ne može dati.

Neka i u ovoj GODINI MIRA Merz bude i sadašnjoj hrvatskoj generaciji uzor i u borbi za MIR!

L. Z.

Ivan Merz — naš suvremenik

Na proslavi dana Ivana Merza u Bazilici Presv. Srca Isusova u Zagrebu, 10. svibnja 1985. koncelebriranu sv. Misu predvodio je glavni i odgovorni urednik »Glasa Koncila« vlč. Živko Kustić i tom je prigodom izrekao slijedeći govor:

Vlč. Živko Kustić

Kad želimo govoriti o svetom čovjeku, o jednom od najistaknutijih katoličkih intelektualaca naše Crkve u ovom stoljeću, trebali bismo biti mnogo svetiji i umniji i učeniji. Budući pak da Ivan Merz u novije vrijeme sve više postaje svojina

ne samo katoličke nego i nekatoličke naše javnosti, potrebno je o njemu govoriti upravo u sklopu te javnosti, što opravdava da se toga posla prihvati i katolički novinar.

Ime dr. Ivana Merza u naše dane više puta spomenuto i krivo prikazano, i već nas ta činjenica navodi da ga mi kao vjernici u ovom narodu uznastojimo što pravilnije shvatiti. Kad sam upravo stoga zrenika javnosti pokušao ovih dana promatrati pojavu Ivana Merza, ponovno vidjeh da je on vrlo aktualan ne samo kao izraz određenog trenutka, nego također kao znak duboko angažiranog suvremenog katoličkog laika koji nije označen sakramentalnim svećeništvom, ali je i te kako svjestan i odgovoran nosilac Kristova poslanja, član Božjega naroda koji cijeli prema svijetu djeluje kao posvetitelj, kao svećenik.

Ovom skupu njegovih prijatelja i štovatelja nije potrebno opširnije izlagati njegov životopis. Znamo da je rođen u Banjoj Luci 16. prosinca 1896., da je umro u Zagrebu 10. svibnja 1928., da je bio

pokopan na Mirogoju i da od njegova rođendana g. 1977. njegovi smrtni ostaci počivaju u ovoj bazilici Presvetoga Srca Isusova koju je toliko ljubio i koja mu je toliko značila. Znamo i to da naša domaća Crkva od g. 1958. službeno vodi postupak da se brata Ivana proglasi blaženim.

No, zašto je danas taj čovjek toliko aktualan? Zacijelo zbog toga što je bio izuzetna osoba Katoličkog pokreta u Hrvatskoj. I to nam nalaže zadatak da nešto više znamo o tom Katoličkom pokretu.

Ovo očito nije trenutak da tu potrebu iscrpno zadovoljimo, ali bi bilo čudno i doista kobno ako bi se ovaj naraštaj hrvatskih katolika zadovoljio proučavanjem suvremene katoličke misli, suvremene katoličke teologije, suvremenih koncilskih i drugih dokumenata, ili čak stare katoličke povijesti u hrvatskom narodu tragom 13-stoljetnog jubileja, a da u svojoj svijesti, u svojoj katoličkoj naobrazbi, dragovoljno prihvati prazninu od čitave polovine ovog stoljeća. Mnogo bi manje zabluda bilo u današnjoj Crkvi, mnogo više sigurnosti u današnjih katoličkih djelatnika kad bismo se potrudili proučiti kako je ova Crkva živjela i što je radila od početka stoljeća do drugog svjetskog rata. To je vrijeme kad su se vjernici, koji nisu svećenici, počeli snažno okupljati u crkvenom djelovanju, doba Katoličkog pokreta iz kojega je izrastao i u koji se ugradio dr. Ivan Merz, razdoblje puno problema i svjetlosti koje neki ipak proglašuju izvorštem suvremenog klerikalizma. Znaete koliko se u tisku i drugim sredstvima javnog priopćivanja zloupotrebljava izraz klerikalizam. To treba ozbiljnije proučiti i o tome otvorenije progovoriti. No, sigurno je da Katolički pokret kao takav nije mogao biti klerikalistički, da dr. Ivan Merz nije mogao biti klerikalac. Jer klerikalac je u Crkvi onaj koji traži da kler bude sve, a laik ništa, a dr. Ivan Merz je tražio da se svaki vjernik, i onaj koji nije svećenik, odgovorno zauzima u crkvenom poslanju, za

preporod Crkve iznutra i za njezinu djelatnu prisutnost u svijetu. Čim se katolički svjetovnjak zauzima za ostvarenje Božjih nauma i odgovorno traži svoje mjesto u Crkvi i u svijetu, to je nijekanje klerikalizma u lošem smislu riječi, jer je to upravo zahtjev da Crkva nije samo kler nego da su Crkva svi kršćenici. Prema tome Katolički pokret u Crkvi i u svijetu znači nijekanje klerikalizma, znači pozivanje svakog člana Crkve da preuzme svoju odgovornost. U tom smislu dr. Ivan Merz zapravo je antiklerikalac.

Živimo, na žalost, u doba tolikih nejasnoća, tolikih zloupotreba riječi, da bi čovjek morao svaki čas uzimati u ruke rječnike, leksikone i enciklopedije i pitati se što nam koja riječ znači. Međutim, mjesto takva razjašnjavanja često se nalazimo pred zamagljivanjem, jer u mutnome se lakše lovi. Mi vjernici, upravo po primjeru velikoga brata Ivana Merza, u savjesti smo dužni unositi jasnoću. Kao kršćanin svoga doba on je bio željan jasnoća. U ono vrijeme kao ni danas u našoj Crkvi nije bilo sve najbolje, nije bilo sve jasno, nije bilo sve ni smireno ni sredeno ni jednako dobro usmjereno. Dr. Ivan Merz, pošto je za vrijeme rata i poslije za vrijeme studija doživio snažni susret s Bogom, pošto je doista odlučio biti čovjek Božji i čovjek Crkve, nije se zadovoljio time da samo sluša što svećenici govore, kao da su oni profesionalno odgovorni za vjerničku savjest, nego je zajedno s dr. Cepulićem počeo studirati katoličku filozofiju i teologiju. Onih dalekih dvadesetih godina našla su se u Zagrebu dva profesora, dva doktora znanosti, dva svjetovnjaka koji su tražili ono što se danas ostvaruje Institutom za teološku izobrazbu laika i drugim sličnim Ustanovama. Dvije je godine Merz sustavno studirao katoličku filozofiju i teologiju jer nije htio u Crkvi biti samo potrošač svećeničkog znanja, nego je htio osobno poznavati izvornu katoličku misao. Bio je, dakle, vrlo napredan, jedan od onih koji su unaprijed živjeli ono što se tek poslije koncila smatra redovitim. Dr. Ivan

Merz bio je suvremen, a mogao je to biti samo u sklopu onodobne crkvene misli. Stoga je proučavao papinske enciklike da uz pomoć učiteljstva, a u svjetlu Evanđelja, shvati i gospodarstvene i političke i kulturne tokove svoga doba da bi mogao u njima odgovorno živjeti i prožimati ih Kristovim mislima. Da je dr. Ivan Merz danas živ, on bi jednako tako bio suvremen crkvenoj misli našega koncilskog i pokoncilskog doba. Kad čitamo brojna njegova djela, ne smijemo se zaustaviti na primjedbi da je sve to u duhu filozofije, teologije i katoličkog socijalnog nauka onoga za nas davno prošloga vremena. Važnije je uočiti da je to onda bilo najsuvremenije i da je to poruka da katolik u svako doba mora živjeti s najsuvremenijim događanjima u svojoj Crkvi. Tako nam Merz i danas poručuje: Budite suvremeni, upoznajte katoličku misao današnjice, jer nije moguće biti katoličkim i uopće zauzetim katolikom intelektualcem u ovom narodu, niti u ikom narodu, a ne poznavati koncilske dokumente i sve što se iz njih i uz njih u Crkvi događa.

Toliko smo puta mogli u ateističkom ili čak ateizatorskom tisku, odnosno u takvim člancima u raznim novinama, pročitati kako se nama, katoličkim djelatnicima ovih dana i ovih godina, prigovara da nismo koncilski, da je papa Ivan XXIII. bio poveo Crkvu naprednim putovima dijaloga, a mi da vraćamo Crkvu u pretkoncilsko stanje. Ne valja s takvima napamet polemizirati, nego po uzoru na dr. Ivana Merza mirno i ozbiljno čitati koncilske dokumente. Ne stoji li u dekretu o apostolatu laika da se svaki vjernik, na osobit način onaj koji nije svećenik, mora svom dušom zauzimati da Kristovim naukom prožme cio javni život, sve društvene strukture, sve kulturne krugove, da Evanđelje mora po nama vjernicima prožeti cijeli svijet? Nema tu podjele svijeta na ono što je Božje i ono što nije Božje. Nema ni jednog ljudskog pitanja koje bismo smjeli rješavati kao da nema Evanđelja. Sve što čovjek čini

ili je ljudski ili je neljudski, ili je čovjeka dostojno ili ga ponižava; a biti ljudski ili neljudski, biti čovjeka dostojno ili ponižavati čovjeka — to znači biti moralno dobro ili moralno zlo, grijeh ili krepost. Nema ni politike ni ekonomike, ni kulture ni umjetnosti gdje bi čovjek mogao djelovati, stvarati, a da ono što učini ne bude kreposno ili grešno. Zato se ne može Crkvi naložiti da se ne miješa u javni život. To nije klerikalizam. Listajući ovih dana Merčeve spise naiđoh i na ono što je u jednom pismu dr. Čekadi istaknuo da se Katolička Crkva ne smije poistovjetiti ni s jedinom politikom niti s ikom ideologijom. U ono je doba djelovala u našoj zemlji Hrvatska pučka stranka, koja bi se uglavnom mogla usporediti s poznatim demokršćanskim strankama po Europi. Razumije se da je i kod nas bilo katolika koji su držali da je svaki dobar katolik dužan na izborima dati svoj glas toj stranci koja se predstavljala katoličkom. A to bi upravo bio klerikalizam — gdje bi Crkva naređivala ljudima za koju će stranku glasati, koji će politički program prihvatiti. Ivan Merz je jasno postavio načelo da Crkva ne smije vjerniku određivati njegovo političko opredjeljenje. Vjernik je slobodan po svojoj savjesti dati svoj glas bilo kojoj političkoj stranci, osim ako bi u programu te stranke bilo nešto protiv Boga i protiv ljudskog poštenja. Znači da dr. Ivana Merza ne možemo okrivljivati za politizaciju našega katoličanstva. Pojava određene politizacije naših katoličkih sredina u određeno doba može i mora biti predmet povijesnog istraživanja, ali Merčevi spisi jasno svjedoče da se on zauzimao za slobodu Crkve i slobodu svakoga vjernika, baš kao što u naše doba kardinal Franjo Kuharić posvuda ističe da 'se ne smiju poistovjećivati vjera i nacija, da je domovina šira i od Crkve, pa kako ne bi bila šira od ove ili one politike. I vjernici i oni koji to nisu dužni su domovini služiti. Crkva služi domovini jer služi čovjeku, a domovina je, odnosno narod, nezaobilazni način čovjeko-

va življenja i postojanja. Crkva je željna narodu služiti, nikada mu gospodariti. Crkva koja bi željela narodu gospodariti bila bi klerikalistioka; ne bi bila Kristova, ne bi bila ni Merčeva, ne bi bila dostojna baštinica katoličkog pokreta kojemu je Merz najplemenitiji izraz.

Znam da ovo izlaganje može postati i zamorno, ali treba neke stvari istaknuti, treba se usmjeriti pozitivnom istraživanju znakova vremena u kojem živimo. Ne smijemo dopustiti da zbog neinformiranosti budemo zbunjeni, da se stidimo svoje katoličke prošlosti ili da bježimo među Tomislave, Zvonimire i stare svece ne znajući što je bilo jučer. Ivan Merz u svojim djelima pokazuje da je Crkva i onda znala ono što zna i danas: služiti svome narodu, ljubiti svoj narod, ne odreći se nikoje vrijednosti narodne baštine, nipošto se ne boriti za vlast u narodu.

Merz je riječju i djelom ljubio narod u kojem je odrastao i s kojim se od svog rođenja suživio. Kad je godine 1925. sa svojim orlovima, organizacijom »Hrvatski katolički orao«, bio na hodočašću u Rimu, on se zajedno s njima kune Papi na vjernost, a Papa, onda kao i danas, blagoslivlje hrvatske katolike da ljube svoj narod, ali da se u njemu ne bore za vlast. Ni mi se ne stidimo svojih hodočašća u Rim. Išli smo i opet ćemo ići i reći ćemo Papi neka blagoslovi Hrvatsku — ne samo nas Hrvate, nego i sve druge ljude koji s nama ovdje žive — da nam Bog udijeli pameti i ljubavi za miran i plodan suživot. Nitko se nas ne treba bojati kao što se nitko nije trebao bojati brata našega Ivana Merza, ali je njegovo svjetlo njegovu okolinu činilo boljom.

Trebalo bi posebno govoriti o velikoj Merčevoj zauzetosti za liturgiju; vrijedilo bi ponovno pročitati njegovu doktorsku dizertaciju: »Utjecaj liturgije na francusku književnost« — što bi nam opet pokazalo da pravi katolik u ovom hrvatskom narodu diše dahom Europe i svijeta. Ni pred kim se ne zatvaramo, od sva-

koga smo željeni dobro učiti, svakom se dobru radovati — i francuskom i njemačkom i ruskom i talijanskom i slovenskom i srpskom i mađarskom ... Tko god nešto dobra zna, neka nas nauči — ali neka zna da i mi nešto znamo, da nismo duhovna kolonija; da nismo periferija, nego susretište i izvorište gdje je u krvi i u bolu, u znaku križa Kristova rasla i raste Crkva koja je sebe svjesna i koja ima što svijetu reći. Htjeli bismo i kroz lik dr. Ivana Merza nešto reći današnjemu svijetu. Zato bismo htjeli da ga sveta Katolička Crkva proglasi blaženim i svetim. Zato molimo, zato se zauzimamo. Nije nam tek do toga da se njime ponosimo, nego želimo da po njemu široki katolički svijet postane sudionik naše duhovne baštine, naših duhovnih dostignuća. Pred samu smrt mladi dr. Ivan Merz — kad je shvatio da je ovozemni život na izmaku, a on je još toliko toga htio učiniti — reče svom duhovnom vođi da svjesno daruje svoj život i prihvaća svoju smrt kao žrtvu za dobro hrvatske katoličke mladeži. Ne znam da li je itko u svijetu tako svjesno darovao svoj život upravo za Katolički pokret, za katoličku mladež. Za života je mnogo učinio, mnogo darovao, a znao je da je dar cijeloga života u prihvaćanju smrti nešto više. I mi smo željni živjeti i raditi i nadamo se budućnosti, ali smo spremni i umirati i trpjeti znajući da je budućnost time još bolje zajamčena. Uzdamo se da nas Bog čuje, da će i Sveta Stolica čuti naše želje, jer mnogo nam treba svjetlosti i snage i ustrajnosti. Treba nam molitve, treba nam čuda. Sva je povijest naša čudo: jer nemamo snage da budemo — a ipak jesmo; jer smo mali te bismo mogli nestati — a ne nestajemo; jer smo slabi — a ništa nas ne može zgaziti. Čudo je naša povijest, pa neka Bog i po zagovoru brata Ivana čini čudesu. Pouzdano se molimo da se pokaže Merčev čudesni zagovor, da Sveti Otac uvidi da je Ivan u Božjoj lju-

bavi i da Bog kroz njega nas ljubi, pa da ga uzdigne na čast oltara i u njemu blagoslovi našu noviju katoličku povijest — ni za kakvo vraćanje unazad, nego za

hod naprijed u svjetlu suvremene katoličke misli, u duhu koncilskih smjernica, u snazi Evanđelja koje je uvijek suvremeno i uvijek novo.

Povijesno-crkveni kontekst aktivnosti Ivana Merza

Govor Rektora Dječaćkog sjemeništa na Salati o. Josipa Antolovića na proslavi dana Ivana Merza u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu, u subotu 10. svibnja 1986.

O Ivanu Merzu (1896—1928) imamo na hrvatskom jeziku tri dokumentirana životopisa te mnoštvo članaka. O njemu je mnogo pisano, a on je sam iza sebe ostavio bogatu pisanu ostavštinu, iz koje se može upoznati njegova duhovna fizionomija. Pisano je o njemu i polemički kako unutar Crkve, tako i izvan Crkve. »Autseideri« su ga tendenciozno htjeli prikazati kao nekog političkog ideologa. Osobno sam duboko uvjeren da Merza ne možemo pravo shvatiti, vrednovati i ocijeniti, ako ga ne stavimo u vrlo kratki povijesno-crkveni kontekst, koji seže od prve enciklike Pape Pija XI. »Ubi arcano« od 23. XII. 1922., u kojoj je taj Papa izložio program svog pontifikata, pa do Merčeve smrti 10. svibnja 1928. Mislim da se neću prevariti ako ustvrdim da se Merz kao katolički laik, kao vođa Hrvatskog orlovskog saveza poistovjetio s tom enciklikom, od nje učinio svoj apostolski »credo«, iz kojega se onda može lako shvatiti sva njegova apostolska aktivnost. Merz je doživio i drugu programatsku encikliku Pija XI. »Quas primas« od 11. prosinca Svete godine 1925., kojom veliki Papa uvodi u Crkvu svetkovinu Krista Kralja, naznačivši tom svetkovanju jasan duhovno-apostolski program. Studirati te dvije enciklike i sve što je Ivan Merz u najaktivnijem razdoblju svog kratkog vijeka učinio, znači ući u srce i dušu toga svetog profesora, koga je Tommaseo Fe-

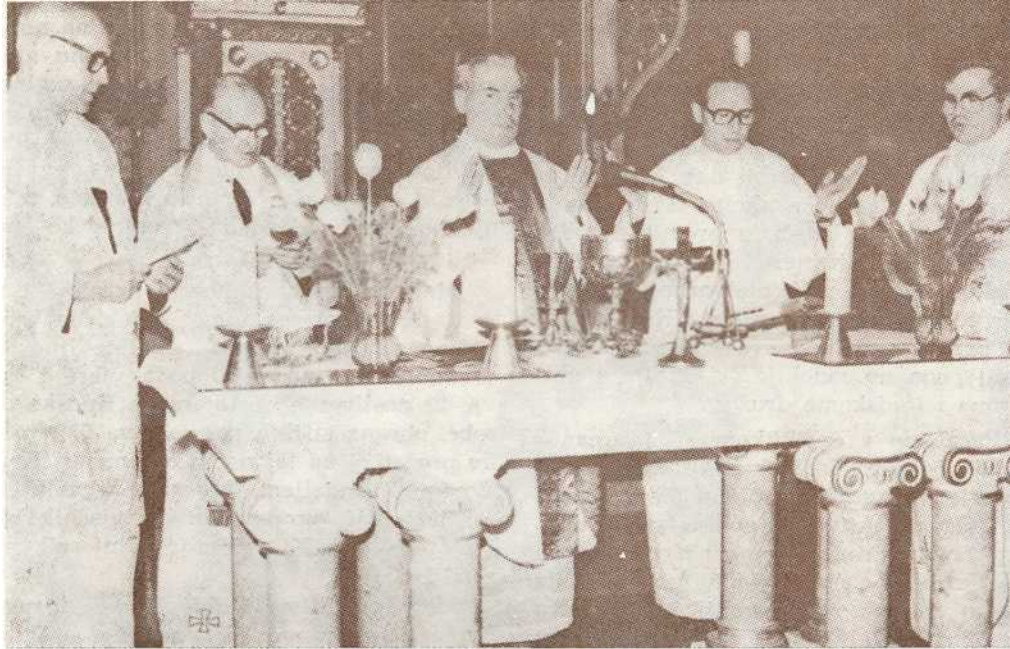
derici, profesor na Papinskom liturgijskom institutu u Rimu, nazvao »jednim od najvećih likova evropskog katoličkog laikata u prva tri desetljeća našeg stoljeća.« U ovom prikazu dat ću samo sažet prikaz enciklike »Ubi arcano«, nadopuniti ga nekim -mislama enciklike »Quas primas«, da na taj način dobijemo ono sržno što je pokretalo velikodušno srce našeg Merza, koga je Bog kao velik dar dao hrvatskom katolicizmu, a od koga možemo i danas, iako živimo u drugim prilikama no što su bile njegove, mnogo naučiti.

U ponedjeljak 6. veljače 1922., nakon višednevnog konklava u 14. glasanju, izabran je napokon za novog papu kardinal Achille Ratti, koji je uzeo ime Pijo XI. Pred kraj iste godine on piše svoju prvu programatsku encikliku »Ubi arcano«, u kojoj sebi svojstvenom jasnoćom izriče najznačajnije točke svog pontifikata, što ih je sažeo u svoje geslo: »Pax Christi in regno Christi«. U tom su geslu sažeti i pontifikati njegovih dvaju velikih predšasnika: Pape velike svjetske tragedije Benedikta XV. (1914—1922), koji je sav svoj pontifikat stavio u službu mira, te pape velikog obnovitelja Crkve Pija X. (1903—1914), koji je kao bukteći oganj sve želio obnoviti u Kristu.

Pijo XI. »koji je u sebi sjedinjivao mudrost, čvrstoću, sigurnost pogleda s energičnom upornošću i smionim pouzdanjem u Boga, a sve ovo s aktivnim opti-

mizmom, mogao je svojim smjernicama zahvatiti u sva područja crkvenog i vjerskog života, i tako pred očima čitavoga svijeta pokazati na aktualnost uzvišene misije Svete Stolice.« (Tüchle) Pokazao ju je odmah na početku svog pontifikata

se bori za Kristovo kraljevstvo, u kojem je jedino moguće ostvariti pravedan mir, a s njime i sve blagodati čovječanstva kako na nadnaravnom, tako i na vremenitom planu. Ratne strahote I. svjetskog rata, tolika počinjena nasilja i nepravde,

O. Josip Antolović predvodi koncelebraciju

nastupnom enciklikom »Ubi arcano«, u kojoj je linearno zacrtao što hoće. Učinio je to:

1. ispitavši pomno društveno stanje svijeta u kojem je bio Papa, i iznijevši na vidjelo sva zla koja su pritiskala tadašnje društvo;
2. preporučio je i sredstva koja smatraše najuspješnijima da se zla izliječe saževši ih u traženje »pravoga Kristova mira«, a koji se jedino može naći u »Kristovu kraljevstvu«.

Da bi se ostvarila ta uzvišena, ali nimalo laka zadaća, Papa odlučno upire u Crkvu kao instituciju s Papom, biskupima i svećenicima. Njezina je misija da

vapila su za mirom i pravdom, koja će biti jednaka za sve. Silan zadatak, koji je nadasve tražio veliku vjeru, čvrstu nadu u mogućnost ostvarenja velebnoga i neophodnoga plana, žarku revnost koja se rađa iz ljubavi što pokreće čitava čovjeka, sve njegove neslućne energije. Papa Achille Ratti bio je do srži svoga bića uvjeren, da se zlokobno djelo laicizacije društva — tj. otpad od Boga i njegovih svetih zakona — moglo ostvariti djelomično (navodim doslovno Papine riječi) i zbog »apatije« (nehaja) ili strašljivosti dobrih koji se uzdržavaju od borbe i opiru se mlitavo«. I zato je u enciklici »Ubi arcano« žarom i silom Ilije proroka naglasio da je Crkva po svojoj biti *aktivna*,

misonarska i apostolska. Ona, dakle, kao takva mora se sva staviti u pokret: ne samo Papa i biskupi, ne samo svećenici, redovnici, redovnice, nego i laici, koji će stupiti u redove Katoličke akcije. Ona, okupljajući članove Crkve koji ne pripadaju kleru ni redovništvu, neprijeporno pripada i pastoralnoj službi Crkve i kršćanskom životu. Svi kršćani moraju biti apostoli, svi moraju biti aktivni, jer to spada na bit kršćanskog života.

Papa, koji nikad ne želi ostati samo na planu ideja i teorije, pokazuje konkretno u čemu se sastoji duh kršćanskog apostolata, Katoličke akcije. Sastoji se u molitvi, u živoj riječi, u promicanju dobrog tiska, u primjeru cjelokupnog kršćanskog života, u djelotvornoj ljubavi, koja će božanskom Srcu Isusa Krista Kralja privoditi duše i sve činiti da Krist Kralj ponovno zadobije prijestolje u obiteljima i ljudskome društvu.

Paralelno s enciklikom »Ubi arcano« mladi profesor Nadbiskupske klasične gimnazije u Zagrebu dr. Ivan Merz u zadnjih šest najaktivnijih godina svoga mladoga života s dušom punom Krista, srcem koje kuca za Crkvu, ljubavlju kojom hrvatsku mladež želi osvojiti za Kristovo kraljevstvo, daje se na vatreni APOSTOLAT. Organiziranoj katoličkoj orlovskoj mladosti postaje učitelj i vođa, organizator, unoseći u nju duh Kristova Evanđelja, privodeći je liturgiji, Euharistiji, oduševljavajući je za Crkvu i Papu, za velike Papine ideje i planove, da se pravi mir — tj. onaj Kristov — ostvaruje u Kristovu kraljevstvu. O svemu tome Ivan, pun žara koji mu je dolazio od Euharistije, govori na velikim orlovskim sletovima, o tome piše programatske članke i rasprave. On želi u hrvatsku trobojnicu utkati križ, vjerujući s apostolom Pavlom, da je »bez sumnje govor o križu ludost za one koji propadaju, a sila Božja za one koji se spasavaju« (I Kor -, 18). I dok su njegovi suvremenici, kao i nekoć Pavlovi, jedni zahtjevali znakove — bili su to Židovi, — a drugi tražili mudrost — bili su to Grci —, on je hrabro poput Apos-

tola naroda propovijedao Krista raspetoga, sablazan za Židove, ludost za pogane, a za pozvane Krista, Božju silu i Božju mudrost, jer je Božja ludost mudrija od ljudi, i Božja slabost jača od ljudi (Usp I Kor 1, 22—25). I u tome je bio sav njegov APOSTOLAT, sva njegova aktivnost, sva njegova politika. Pa iako g. 1938. već 10 godina nije bio više među živima na zemlji i nije slušao posljednju božićnu aio-kuciju Pija XI. na Badnjak iste godine, ipak je za života nosio u srcu ono što je Papa starac tada svečano posvjedočio: »Uvijek sam svima napominjao, da nije istinski i u punini ljudsko ono što nije ujedno i kršćansko i da je neljudsko ono što je protukršćansko.«

Merz to nije nosio samo u glavi i u srcu, već je prema tome i djelovao braneći u našim stranama temeljne ljudske vrednote kao što su sloboda vjere i savjesti, poštivanje dostojanstva ljudske c-sobe, obrana etičkih načela. Sve je to želio prožeti, i na taj način oplemeniti Kristovim Evanđeljem, kojega, najkvalificiraniji tumač, propovjednik i glasnik bijaše tada Pijo XI., Kristov namjesnik na zemlji.

Merz je doživio i objavljivanje druge Papine programatske enciklike »Quas primas« od 11. prosinca 1925., kojom je Papa uveo u Crkvu svetkovinu Krista Kralja, ali u kojoj je sve ono što je rekao u »Ubi arcano« usredotočio na Isusa Krista Kralja i njegovo kraljevstvo. On je odmah na početku te enciklike jasno ukazao na uzrok bujice zala, koja su preplavila svijet. Uzrok leži u tome što je veći dio ljudi iz svog osobnog života i prakse, iz obitelji i javnog života odstranio Krista i njegov sveti evanđeoski zakon. A takav otpad nije mogao uroditi ničim dobrim, a pogotovu ne pravednim i trajnim mirom u svijetu. I nema pravog mira ni blagostanja, dok svijet ne prihvati Krista Kralja, njegov slatki jaram, njegovu vladavinu.

Merz opet dobiva nova nadahnuća, nove pobude za svoj rad među mladima, na kojima svijet ostaje. Nova svetkovina

Krista Kralja i Papin dan slave se u orlovskim organizacijama pod njegovim vodstvom najsvečanije, ali zato da Kristova oslobađajuća vladavina zahvati svagdašnji život mladih orlova i orlica, koji će nastojati živjeti i raditi prema evanđeoskim načelima, i koji će za ta načela hrabro svjedočiti u privatnom i javnom životu.

ko ne bi postojao »opravdan uzrok«. A to bi se moglo dogoditi kad bi (koja politička vlast stvorila nepravde zakone, koji bi pogadali i koje »dobro« ili »pravo« Crkve. Druga posljedica koja proizlazi iz ovoga jest superiornost Crkve nad drugim društvima, kojima je ona postavljena za »učiteljicu i vodiča«. Superiornost dolazi od superiornosti duhovnih nad vremen-

Mladi »Palme« sudjeluju sviranjem i pjevanjem

Promatrajući Merčevu aktivnost utim dobrima, koja su povjerena građan- njezinu povijesnocrkvenom kontekstu,skim vlastima. Zbog toga Pijo XI. kaže, danas je neobično važno uočiti i naglasiti jošda se sve od početka svog pontifikata za- jedan element, koji proizlazi iz uči- teljstvalagao za to da »pribavi dužno poštovanje Pija XI., a kojega se Ivan Merz najsavjesnijekoje pripada onim vrijednostima i onim držao. Apostolska aktivnost Crkve — uočio je interesima, koji — jer su duhovne naravi Papa Ratti — mora sačuvati svoj eminentno — nisu ni manje veliki ni manje važni, »duhovni«, »vjerski«, »nadnaravni« već viši od svih drugih interesa.« I Merz značaj, jer su dobra što ih Crkva čuva ise žarom proroka i apostola zauzimao za promiče duhovne naravi. Ona su i duhovnate interese, promicao moralna i duhovna i vječna, za sva- . ko vrijeme. Iz toga opetdobra, ostavljajući politiku, koja je vre- jasno slijedi da se Crkva niti »hoće«, nitimenita stvarnost, po strani. On je želio »mora« uplitati »u vođenje čisto ljudskihdepolitizaciju Katoličke akcije, vjerujući da stvari«, osim a- će na taj način učiniti veće dobro i za

Crkvu i za narod, u kojem se rodio, živio i djelovao.

Nakon smrti Ivana Merza te nakon pontifikata Pija XI. prošlo je pola stoljeća, u ikojem se toliko toga dogodilo, a i promijenilo i u Crkvi i u svijetu. U Crkvi je sigurno bio najveći događaj II. vatikanski sabor sa svim svojim posljedicama te se danas s pravom možemo pitati bismo li mi danas mogli isto tako raditi kao Ivan Merz? — Odgovor bi bio negativan u tom smislu što su neke crte tadašnje ekleziologije za naše današnje pojmove nakon koncilске konstitucije II. vatikanskog sabora »Lumen gentium« prenaplašene, kao na primjer pretežno apologetsko gledanje na Crkvu, prezasnosno poimanje papinske hijerhijske karizme; možda malo pretjerano pouzdanje u organizaciju i centraliziranje sila i apostolskih aktivnosti; to je stil upravljanja koji se nadahnjuje na kanonima, a što može odisati nečim čime se vode svjetovne ustanove, dok bi bilo poželjno da u Crkvi sve, pa i uprava, bude u što većoj omjeri evanđeoska. Unatoč tim ograničenostima ekleziologije iz vremena Pija XI. ima u njoj i toliko toga što je i danas vrlo aktualno. Spomenuo bih osobito duhovnost katoličkog laikata, a što i kod ozbiljnih povjesničara stvara jedinstveno uvjerenje, u tom se svi slažu, da je kraljevsko dostojanstvo Isusa Krista sačinjavalo »ideju vodilju« ekleziologije i aktivnosti Pija XI., a mogli bismo reći i našega Merza, koji je bio tako izrazito papinski čovjek. Mislim da ta ideja ni danas ne gubi ništa od svoje snage, jer se ne radi samo o kraljevskom dostojanstvu Isusa Krista ni o njegovu kraljevstvu, nego još više o njegovoj osobi, koja je s koje je god strane promatramo uvijek tako inspirativna. To vrijedi i o Isusu Kralju, jer i za tu istinu, kako na dugo i široko raspravlja enciklika »Quas primas«, imamo sigurnu podlogu u Svetom pismu Staroga i Novoga zavjeta.

Sva aktivnost Pija XI. može se u potpunosti shvatiti samo ako je promatramo u svjetlu nauke o Kristu kao kralju. Toliko Papino zalaganje za Katoličku akci-

ju bijaše zato što ju je on smatrao službenim i organiziranim sredstvom Kristova kraljevstva u ljudskome društvu. To se zalaganje u njegovu učiteljstvu naročito izražavalo i u tome što je Papa silno naglašavao ozbiljan apostolski odgoj kao neophodnu pretpostavku za uspješnu i djelotvornu katoličku akciju, koja će biti sposobna za svaku aktivnost. A tko bi se usudio ustvrditi, da je takvo nešto zastarjelo?

Merz je mlade u redovima orlova nastojao odgojiti za potpune kršćane, koji će se za Kristovo kraljevstvo zalagati i na taj način, i doista je i odgojio tolike vrijedne katoličke laike, možemo reći katoličku elitu, u kojoj je bilo mnogo studenata i intelektualaca, no i radnika i ljudi sa sela. Osobno sam se susretao s takvim ljudima, koji su nakon vihora rata i poratnog doba ostali uvijek vjerni i dosljedni idealima koje su naučili u Merčevoj, a on u Pijevoj, a Pijo XI u školi Krista Kralja.

Suvremeni poznavalac Pija XI. Luigi Crippa u uvodu knjige »Pio XI — Contro i nuovi idoli« (Padova 1983.) u pitanju Katoličke akcije s pravom naglašava kako je taj Papa čvrstoćom i jasnoćom uvijek želio Katoličku akciju samo kao sredstvo eminentno religioznog djelovanja, htio da bude apostolska i stoga apsolutno izvan svake politike, kako bi što bolje izražavala i sačuvala duhovni značaj Kristova kraljevstva pa stoga i izrazito vjerski cilj djelovanja Crkve u svijetu. Pijo XI. je neumorno dozivao u pamet i članovima hijerarhije i katoličkom laikatu da ostane izvan svih političkih stranaka i da se neprestano izdiže iznad njih. A da bi to mogla, Papa je naglašavao nužnost i apostolsku ulogu kontemplativnog života, apostolsku vrijednost molitve, proučavanje katekizma, dosljednost kršćanskog života, a upravo je strastveno isticao dužnost i mogućnost za svakog kršćanina da teži za svetošću i heroizmom. Ponavljao je, da bi u onako ozbiljno i teško doba kakvim je smatrao svoje, za kršćanina bio pravi zločin da ostane prosječan.

Spomenuo sam na početku onu izvanrednu pohvalu prof. Federicia o Ivanu Merzu. Ja bih joj se usudio dodati, da je Merz bio jedan od najpoučljivijih učenika i sljedbenika učiteljstva Pija XI., a istu je poučljivost nastojao prenositi i na mladu generaciju među kojom i za koju je radio. I u tome ga također možemo nasljedovati. On se, sigurno, nije zadovoljio polovičnošću, već je bio potpun kršćanin i apostol za svoje vrijeme. On nikad nije posumnjao u svoje ideale, i jer je za njih gorio, postao je svjetionik ne samo za svoje nego i naše vrijeme. Da je doživio g. 1986., dakle, ovu našu u kojoj mi živimo, bio bi 90-godišnjak. Sa svojom crkvenošću, smislom i osjećajem za Crkvu, kako bi on osluškivao učiteljstvo Crkve preko Papa, preko II. vatikanskog sabora, preko nedavne Izvanredne sinode biskupa, preko enciklika sadašnjega Pape, koji ima nešto od jasnoće, čvrstoće i sigurnosti Pija XI., koji je poput njega rođeni vođa,

otvoren problemima sadašnjeg trenutka Crkve i svijeta, ali koji neustrašivo naviješta i brani evanđeosku nauku i kršćanski moral. Ivanu Merzu to nije bilo dano, a nije mu bilo ni potrebno, jer on je u malo godina proživio mnogo vremena, a preživio ga je, jer je živio intenzivnim životom, svjestan da se samo jedanput živi, i kad je samo jedna šansa života, onda je valja ozbiljno i odgovorno iskoristiti.

Vjerujem, da je povijesno-crkveni kontekst aktivnosti Ivana Merza, koji se poklapa s prvom polovicom pontifikata i učiteljstva Pija XI., prikladan da bolje shvatimo toga našeg duhovnog velikana, a isto tako da od njegovog idealizma, dosljednosti, revnosti nešto naučimo kako treba biti kršćanin i čovjek Crkve u ovom našem vremenu, koje je Gospodin dodijelio nama i na taj nas način obdario mnogim mogućnostima, koje bi bila grjehotna proigrati.

DR. IVAN MERZ I MLADEŽ

Sa sela sam g. 1929. došao u Drugu klasičnu gimnaziju. Bio sam iz brojne kršćanske obitelji. Tu se molilo, išlo na sv. Misu i sakramente. Čitali su se katolički glasnici. Osobito se sjećam »Glasnika Srca Isušova«, koji je na selu bio vrlo raširen. Školska su djeca morala pod učiteljevom pratnjom ići svake nedjelje i blagdana na sv. Misu i svakoga mjeseca na sv. Ispovijed i Pričest. Takav je onda bio odgoj.

Pošao sam u škole da danas sutra budem svećenik. Moram priznati da su na mene kao dječaka vrlo lijepo utjecali dobri primjeri starijih — bez obzira jesu li bili obični vjernici ili svećenici. Osobito sam volio ministrirati pobožnim svećenicima, koji su mirno, pobožno i dostojanstveno služili sv. Misu.

U Zagrebu sam stanovao kod ss. Milordnica, ministrirao sam i polazio vanj-

sku gimnaziju, Drugu klasičnu, tada na Wilsonovu trgu.

U trećem razredu gimnazije jednoga mi se dana približi moj kolega Leopold. U zapučku je imao lijepu značku. Bilo je to g. 1931. Značka je bila u obliku štita pregrađena bijelim križem, a gore su bila tri zlatno obrubljena kvadratića. Na bijelim su poljima bila tri slova ŽEA, što znači žrtva, Euharistija i APOSTOLAT. Sve je to meni protumačio moj kolega Leopold. Protumačio mi je što je to katolička rimska akcija, koju je za života predvodio dr. Ivan Merz. To je suradnja katoličkih vjernika sa svećenicima i Crkvom oko kršćanske preobrazbe ljudi. Sve je pak moralo imati nepolitički karakter, jer je tako zahtijevala Rimska katolička akcija, kako ju je zamislio Papa. Ona je bila zamišljena za sve narode i za sve ljude, koji

Preč. Vito Cipriš

su po svom uvjerenju mogli pripadati različitim političkim pogledima.

Ovu je apolitičnost htio zadržati Merz u svojoj kat. akciji. Umro je 1928., dakle godinu dana prije nego sam ja došao u Zagreb, i sjećam se, da se govorilo, kako je umro vrlo dobar katolički profesor sveta života.

Još mi reče moj Leopold da bih ja, kako sam kod časnih sestara, mogao živjeti onako kako to traži katolička akcija, živjeti kršćanskim životom, redovito primati sv. sakramente. I ja sam pristao, dobio značku i počeo s vjerskom praksom. Leopold i ja našli smo sebi istog ispovjednika. Bio je to isusovac iz Palmotićeve ulice. U subotu bismo svršili školu nešto prije pola sedam uvečer, pa onda trkom u crkvu Srca Isusova. Ondje je upravo svršila večernjica. Tada nije bilo večernjih misa. Na desno, u prvoj ispovjedaonici pred oltarom sv. Jurja, bilo je svjetlo na ispovjedaonici i pisalo je gore P. Müller. Ja toga svećenika nisam poznavao. Ali je bio vrlo miran, sreden i razborit, a i inteligentan. Osobno k njemu nismo zalazili, ali smo s njime kontak tirali svake subote preko rešetaka u is-

povjedaonici. Čuo sam kasnije, da je taj pater sagradio kapelicu Majke Božje na Sljemenu.

Pošli smo na školske praznike. U mom rodnom mjestu nas dvadesetak dogovorilo se, da želimo živjeti po načelima Merzove kat. akcije. Osnovano je i Križarsko bratstvo, a kao delegat je došao iz Zagreba dr Ivan Protulipac. On je bio rodom iz Karlovca. I zanimljivo, kada sam došao u Karlovac za župnika, u mojoj je župi bila njegova obitelj — brat i sestra.

Po osnutku križarskog bratstva morali smo, po pravilu, svake nedjelje imati duhovni sastanak. Svaki mjesec sv. Ispovijed i Pričest, a jednom su u mom mjestu i bile zatvorene duhovne vježbe, a tada je bilo preko stotinu mladića.

Za vrijeme ferija bili su organizirani tečajevi, s tim u skladu. Posebno se sjećam tečaja iz Marija Zvijezde kod Banja Luke te onoga na otočiću Košljunu. Došli su predavači. Svi smo bili na predavanjima, a poslije objeda kupanje ili u Vrbasu ili pak u moru. Svaki je tečaj imao i svoga duhovnika, tako da nam se pružala prilika za sv. Ispovjed uvijek prije sv. Mise ujutro. Pod misom svi na sv. Pričest, a na čelu vodstvo. Na mene je lijepo djelovalo, kada sam vidio da svaki dan na pričest idu dr. Protulipac, dr. Šarić, prof. Žanko. Duhovnik je pak bio velikih umnih i duhovnih kvaliteta dr. Karlo Grimm, kasnije naš sveučilišni profesor iz filozofije i provincijal Hrvatske provincije družbe Isusove. Ako se koji mladić nije pridržavao discipline na tečaju, bio je otpušten, a to mu baš nije služilo na čast.

U to je vrijeme umro dr. Avelin Čepulić, sljedbenik dra Ivana Merza i čovjek sveta života. Ne znam, ikako sam među nekolicinom bio odabran da nosim vijenac dru Čepuliću, koji je, kao liječnik, nama u sjemeništu bio prof. iz higijene. On je čak prodao svoju naslijeđenu kuću i razdijelio u dobrotvorne svrhe.

Svima, koji smo nosili vijence dru Čepuliću, podijelilo je križarsko bratstvo divan životopis dra Ivana Merza, što ga je

napisao naš sveučilišni profesor dr. Dragutin Kniewald. U toj je knjizi iscrpno prikazan dnevnik dra Merza, koji svakom čovjeku može biti putokaz prema kršćanskom savršenstvu. Taj dnevnik o duhovnom rastu mladoga Merza mogao bi i svećeničkim pripravnicima biti priručnik za proučavanje psihologije duhovnog samodogaja, tako specifičnog za Merza, koji se kao čisti ljiljan uzdigao iznad baruštine života u kojem je živio; on je uz Božju pomoć i milost znao nadvladati svako zlo sklonuće u svojoj naravi. Predivan u-zor kršćanskog sazrijevanja u krepostima!

Merz se po svom geslu EUHARISTIJA vrlo intimno približio svetoj liturgiji i bio kod nas jedan od pionira liturgijskog pokreta. On je iz Pariza sa sobom donio francuski misal i dnevno pratio sv. Misu pod kojom se i pričestio.

Premda je dr. Kniewald po struci bio liturgičar, ja sam uvjeren da je i prof. Merz na njega imao utjecaj, da je dr. Kniewald preveo na hrvatski Rimski misal, što ga je izdao dr. Markulin, a da je napisao i prekrasni molitvenik »Katolički đak.« Životopis Merzov, misal i »Katolički đak« bili su neophodno potrebni svakom mladom intelektualcu da se može •duhovno uzdizati.

Merz je bio profesor francuskog jezika na Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji. Svima je ostao u najboljoj uspomeni, osobito je svojim životom djelovao na formaciju budućih svećenika.

Liturgijski se pokret počeo jako širiti, mnogi su mladi ljudi i intelektualci pratili sv. Misu s Kniewaldovim misalom u ruci. Ovo nas je jačalo u borbi za krepost, a osobito redovito primanje svetih sakramenata pokore i Euharistije.

Živeći takvim životom, mladi su ljudi činili osobno veliku žrtvu u mrtvljenju samoga sebe, kao što je to činio i Merz, a njegov kršćanski život je bio izazov za druge i pravi APOSTOLAT među ljudima uz žrtvu i Euharistiju.

Kada smo, kao klerici, pošli na šetnju prema Mirogoju, uvijek smo pohodili groto Ivana Merza. Na spomeniku je bio veliki bijeli križ na tamnoj mramornoj pozadini i ispisane riječi: »Mihi vivere Christus est e mori lucrum!« (»Meni je Krist život, a smrt dobitak.«). Koga ne bi potresle ove riječi, koje je mladi Merz uzeo kao geslo svojega života. Tek kada sam čitao dnevnik njegov, bilo mi je jasno, da je to zapravo smisao svakoga kršćanina.

Ivan Merz je ostavio trag na vjerskom putu katoličke mladeži, bili su to intelektualci, i radnici, i seljaci. Svima je bio blizak, kao što nam je i Evandjelje životno blisko, što bismo mi kršćani bez Evanđelja. A učitelji u Evandelju živi su nam primjeri pravih praktičnih kršćana, kao što je bio Ivan Merz.

Naš pokojni Kardinal Franjo Šeper bio je na proslavi 900-obljetnice Šibenika. Novinar njemačkog tjednika »Bunte illustrierte« zamolio je od Kardinala intervju. Postavio mu je 21 pitanje. Najintere santnije je bilo 21. pitanje: »Kome, Eminencijo, najviše zahvaljujete za sve što ste u životu postigli bilo u osobnoj izgradnji, bilo u karijeri?

Odgovor je bio: »Sve što sam kršćanskoga stekao, imao i što još danas imam, sve moram zahvaliti primjeru dra Ivana Merza.« Divno priznanje; ali moram priznati, kada sam pročitao novinarovo pitanje, da sam očekivao drugi odgovor. Kardinal Šeper bio je iskren. Uvijek sam mislio, da bi ova izjava Kardinala Šepera morala negdje biti zabilježena, pa to činim u ovom osvrtu »Merz i mladež«, jer je i pokojni Kardinal Šeper u svojoj mladosti mnogo radio s mladima i bio među njima obljubljen, a kasnije posebice kao rektor u našem Velikom sjemeništvu na Kaptolu, gdje se odgajaju budućí svećenici.

Ivan Merz u svojoj junačkoj borbi za čistoću srca, u molitvi, dnevnoj meditaciji, u velikoj ljubavi prema sv. liturgiji, Sv.

Ocu i Sv. Crkvi, preizvrstan je primjer koji i našoj katoličkoj mladeži pokazuje put prema kršćanskom savršenstvu.

Budući da je Merz tako savjesno vodio svoj opći dnevnik, osobito duhovni, bilo bi vrlo dobro, da se taj dnevnik tiska i dadne katoličkoj mladeži, da na nje-

mu uči kršćanski živjeti. Merzov je dnevnik najljepša duhovna ostavština mladim naraštajima.

Molimo se sluzi Božjem Ivanu, da se ova naša želja ispuni.

Vito Cipriš
župnik sv. Petra — u Zagrebu

PORUKA MAJKE TEREZIJE MLADIM VJERNICIMA U JUGOSLAVIJI

Dragi mladi, sestre i braćo u Kristu!

Obaviještena sam da će se u Zagrebu, u Bazilici Srca Isusova od 8. do 14. prosinca 1985. održati Karitativni tjedan na kojem će sudjelovati i mnogi od vas mladih. Voditelji tjedna zamolili su me da vam tom prigodom uputim nekoliko riječi.

Rado pozdravljam tu inicijativu i pridružujem se vašim molitvama odavle iz Rima, iz srca Crkve i zajedničke domovine svih kršćana gdje se nalazim ovih dana sudjelujući kao slušač zajedno s ostalim pozvanima na Sinodi biskupa u povodu 20. obljetnice Drugoga vatikanskog sabora. U ovoj Međunarodnoj godini obraćam se ujedno svim mladim vjernicima u Jugoslaviji, u zemlji u kojoj sam rođena i odrasla, i iz koje me je Bog pozvao da pođem u svijet kao misionarka naviještati i svjedočiti njegovu ljubav onima koji je ne poznaju.

1. »Evangeoski temelji karitasa«, to je tema vašega ovogodišnjeg tjedna. Već ona jasno naznačava da je izvor prave ljubavi samo Isus Krist. Jedino nam On može dati snagu da iskreno ljubimo svakoga našeg bližnjeg. Kad ne bismo verovali u njegovu ljubav koju nam je kao Bog pokazao davši se za nas razapeti na križ, ni ja, ni moje sestre i braća, Misionarke i Misionari ljubavi, kao ni toliki drugi koji slijede Isusa, ne bismo mogli činiti ona djela milosrđa koja su vam do bro poznata. Tko je Isus za mene već sam bila i javno rekla lanjske godine na Jubileju mladih u Rimu, na križnom putu kod Koloseuma, kad sam imala također radost susresti se i s mnogim mladim Hrvatima. Tu moju ispovijest vjere u hrvatskom prijevodu prilažem vam uz ovu moju poruku. Pozivam vas da učinite sve da upoznate Isusa i naći ćete tako trajnu sreću u svome životu već ovdje na zemlji i potom u punini na nebu.

2. Da lakše možemo doći do Isusa i upoznati njegovu ljubav ostavio nam je Crkvu — jednu, svetu, katoličku i apostolsku — koja nam je brižno sačuvala Njegove riječi zapisane u Evandelju. Ostavio nam je potom tri vidljiva i velika znaka svoje nazočnosti na zemlji. To su: Euharistija, Papa i naši bližnji.

Najprije je to Euharistija, sveta Pričest, gdje je On sam, uskrsli s proslavljenim zaslugama svoje muke i smrti, nazočan pod prilikama kruha i vina. Daje nam se za hranu naših duša i tako jača našu volju kako bi se lakše odupirali grijehu, činili dobro i izaravali njegovu ljubav. Po svetoj Pričesti ujedno stječemo zalag našega osobnog uskrsnuća i vječnoga života, kako nam je to Isus sam rekao (Iv, gl. 6). Euharistiju nam je Isus također dao da mu se možemo moliti i kla-

njati po našim crkvama i kapelicama. Zato, dragi mladi, primajte Isusa što češće u svoje srce i dođite mu se pokloniti pred svetohranište kad god možete. Pridružite se tako u duhu, u bilo kojoj crkvi, nama, sestrama i braći — Misionarkama i Misionarima ljubavi, koji se svaki dan po jedan sat klanjamo Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu. To je izvor odakle crpimo snagu za naša djela milosrđa. Upravo se u Euharistiji najbolje ostvaruju Isusove riječi: »Evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta.« (Mt, 28, 20).

3. Drugi veliki znak Isusove nazočnosti na zemlji jest rimski biskup, Sveti Otac, koji je Petrov nasljednik i, što je za nas najvažnije, Kristov Namjesnik. Preko Pape progovara nam sam Isus našim suvremenim jezikom. Sveti Otac nam autentično tumači Božju riječ i Njegovu svetu volju, daje nam rješenja u svjetlu

Majka Terezija emitira poruku preko radio Vatikana

Evangelja za tolike probleme s kojima se suočava suvremeni svijet i mi kršćani koji u njemu živimo. Zato, dragi mladi, slušajte pažljivo glas Svetoga Oca i sve ono što on govori svijetu, napose vama mladima. Mnogo puta pokazao je da posebno voli vaš mlade. U ovoj Godini mladih uputio vam je nekoliko važnih poruka, također i na hrvatskom jeziku. Sve to dobro proučite i usvojite, napose njegovo pismo mladima cijeloga svijeta. Neka vam riječi Svetoga Oca budu trajan izvor nadahnuća za vaš duhovni život.

4. Treći znak Isusove nazočnosti jest naš bližnji. Rekao nam je Isus jasno u Evangelju: »Sve što god ste učinili jednom od ove moje najmanje braće meni

ste učinili« (Mt 25, 40). Na engleskom to kažemo »you did it for me« (ti si to meni učinio) i tako imamo Evanđelje sažeto na pet prstiju jedne ruke. Te smo Isusove riječi mi, Misionarke i Misionari ljubavi učinili temeljem svoga života i služenja siromasima. U svakom ljudskom biću koje pati vidimo Isusa. U kapelama naših zajednica uz Isusov križ nad oltarom stoje i Njegove riječi što ih je rekao pred smrt: »I thirst — Žedan sam« (Iv 19, 28). To shvaćamo da je Isus žedan naše ljubavi koju očekuje da mu iskažemo u našem bližnjemu.

5. U našem radu najteže nam je kad se susrećemo s teškim problemom pobačaja, s nevinom djecom osuđenom na smrt, prije nego su i ugledala svjetlo dana. Toga ne bi bilo kad bi se poštivale Božje zapovjedi: Ne ubij! Ne sagriješi bludno! Ne učini preljuba! Znadem da se mladi danas često susreću s nemoralom, izloženi su nebrojenim napastima. Ali, draga mlada braćo i sestre, ne zaboravite da kršenje Božjih zapovijedi ne donosi sreću nego poniženje i žalost, proizvodi nezadovoljstvo i grižnju savjesti i često ostavlja posljedice za cijeli život. Zato, poštujujte svoje tijelo koje je hram Duha Svetoga; nastojte oko čistoće svoje duše. Najljepši poklon što ga mladić i djevojka mogu donijeti jedno drugom za dan vjenčanja jest čisto srce i čista prošlost. Stoga čvrsto odlučite: otklanjanje mo predbračne odnose jer su grijeh! Osuđujemo pobačaj jer je to ubojstvo ne vina čovjeka i majčine savjesti!

Čula sam za lijepu inicijativu koja je pokrenuta upravo među mladima u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu o zavjetu čistoće prije braka. Čestitam onima koji su ga položili i molim se za njih da ostanu vjerni. Dao Bog da vas bude što više koji ćete učiniti to plemenito obećanje. Tako ćete se najbolje pripremiti za sretan obiteljski život ili za duhovno zvanje ako koga od vas Bog poziva u svoju službu. A da biste uspjeli očuvati čisto srce i čistu dušu, njegujte što veću povezanost s Bogom, s Isusom i s njegovom Majkom po molitvi. Samo ćete kroz molitvu dobiti snagu da se uzmognete oduprijeti zlu s kojim se susrećete. »Bdijte i molite da ne padnete u napast« (Mt 26, 41) — rekao nam je Isus.

6. U svome nastojanju da idete Božjim putem i uzdižete se prema kršćanskoj svetosti, mnogo vam mogu pomoći primjeri Božjih ljudi, blaženika, svetaca. Oni svjedoče i pokazuju da je moguće ostvariti plemenite i visoke ideale koje osjećate u svojim dušama i koji vas privlače. U ovoj Godini mladih spomenula bih samo jednoga od njih, vašega sunarodnjaka sveta života, velikog apostola mladih, slugu Božjega Ivana Merza. Prije nekoliko godina i sama sam pohodila njegov grob u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu i ondje sam se molila. Poznato je kako je Ivan Merz ljubio Isusa u Euharistiji: svakoga dana primao Ga je u svetoj Pričesti i često je adorirao, klanjao se pred svetohraništem tražeći svjetlo i snagu za svoj odgojni rad s mladima. To je bio izvor njegova posvećenja što ga je uz ostale njegove vrline učinilo dostojnim da se pokrenuo postupak za njegovo proglašenje blaženim. Posebna Ivanova vrlina bila je njegova ljubav prema Papi. U njemu je gledao živoga Isusa Krista na zemlji; pomno je čitao i studirao sve ono što Kristov Namjesnik govori. Neumorno je širio ljubav i odanost prema Svetom Ocu, jer je dobro razumio kolika je važnost za kršćane što je Papa nositelj je dinstva cijele Crkve. A svoju ljubav prema bližnjemu, napose prema mladima koje je odgajao, Ivan Merz okrunio je žrtvom svoga života, prikazavši sebe i svoj život Bogu na samrti kao žrtvu za mlade. Divan primjer ljubavi! Ivan Merz je vrijedan da ga upoznate i nasljedujete.

7. U poruci koju vam je Sveti Otac uputio za Susret u Zagrebu 26. i 27. listopada ove godine spomenuo je problem nezaposlenosti koji tišti mnoge od vas.

Zajedno sa Svetim Ocem i ja vam kažem: u vinogradu Gospodnjem nema nezaposlenosti. Ako osjećate u sebi Isusov poziv spremno mu se odazovite. Toliki ljudi nalaze se u tami nevjere, toliki još ne poznaju Isusa. Mnogo je onih koji očekuju misionare da im navijeste Evanđelje. Mnoštvo bijednih i siromaha gladni su Isusove ljubavi i očekuju pomoć nas kršćana. Toliki mladi, jer nemaju odgojitelja, lutaju besciljno izvrgnuti raznim opasnostima od krivih ideologija, od droge, alkohola, nemoralna. Dragi mladi, široko je Božje polje rada u kojem bi svaka i svaki od vas, ako vas Isus pozove, mogli najbolje iskoristiti svoje energije i svoj život za dobro ljudi. Tako ćete si ujedno osigurati u nebu kod Isusa veliku nagradu kako nam je On sam to rekao. Mnogi misionari i misionarke iz vaše zemlje, koja je i moja po rođenju, već rade na mnogim stranama svijeta u misijama. Spomenut ću samo na primjer sestre Kćeri Milosrđa, osnovane u Hrvatskoj u Blatu na Korčuli, koje u velikom broju već godinama rade po zemljama Južne Amerike.

8. Željela bih ovom prigodom uputiti također svoje srdačne pozdrave mladima drugih kršćanskih zajednica, pravoslavicima, muslimanima kao i mladima drugih uvjerenja koji žive u Jugoslaviji. Ponovila bih riječi koje sam 26. listopada ove godine rekla pred Ujedinjenim Narodima na proslavi 40. obljetnice ove svjetske ustanove: Svi smo djeca istoga dobrog Boga. Molitva daje čisto srce, a čisto srce može vidjeti Boga u bližnjemu. Ako vidimo Boga jedni u drugima, moći ćemo živjeti u ljubavi i miru. Ni boja kože, ni nacionalnost ne bi nas smjele dijeliti. Mir se postiže po djelima ljubavi. A vama mladima iz moje zemlje još posebno dodajem: Poštujte dostojanstvo svakoga čovjeka počevši već od nerođene djeteta! Poštujte ljudska prava, napose vjerska prava svakog pojedinca i za jednice! Zauzimajte se za svakog čovjeka; promičite humanost, slogu, bratstvo, čovjekoljublje i tako ćete pridonijeti sretnijoj budućnosti zajednice naroda zemlje u kojoj živite. Bog nas je sve stvorio. On nam je zajednički Otac, a mi smo Njegova djeca; i On želi da živimo u slozi, miru i ljubavi a to se postiže ako u Njega vjerujemo, ako Ga priznajemo i poštujemo jer On nas je sve pozvao u život.

9. Ovu poruku, draga moja mlada braćo i sestre, upućujem vam upravo na blagdan Bezgrješnog Začeca Blažene Djevice Marije. Divan je to Gospin blagdan u kojem počinjemo promatrati početak našega spasenja. Marijino Bezgrješno Začecje tako nas snažno potiče na dužnost poštivanja svakoga ljudskog života već od njegova začeca. Majka Crkva predstavlja nam Bezgrješnu Djevicu Mariju na današnji blagdan izuzetu od svake ljage grijeha i svu ovijenu Božjom nevinošću i čistoćom. Djevojko! Mladiću! Upravljajte svoje oči i svoje srce prema Njoj svetoj i bezgrešnoj. Svaki joj se dan obraćajte molitvom da vam čuva čistoću duše i tijela, da vas privodi bliže Isusu i uvede Ga u vaše srce kako bi kroz vas njegova ljubav mogla grijati sve ljude s kojima se susrećete. Molite se da budete ponizni kao Marija kako biste mogli rasti u svetosti kao Isus. Molite Gospinu kronicu svakodnevno. Gospi je to najdraža molitva i najviše vas povezuje s Njom. Ona pamti u svome majčinskom srcu svaku Zdravo Mariju koju ste joj izmolili, da bi vam uzvratila svojom zaštitom i majčinskom ljubavlju. Molite u obitelji jer obitelj koja moli zajedno ostaje zajedno.

Danas je upravo završila posebna Sinoda biskupa i to na isti dan kad je prije dvadeset godina završio Drugi Vatikanski sabor što je bio veliki događaj za cijelu Crkvu. Podsjetila bih vas na riječi koje je Sveti Otac Ivan Pavao II uputio mladima na početku ove Sinode, na blagdan Krista Kralja, 24. studenog: »Uz-

mite u ruke koncilske dokumente, sprijateljite se s njima, hranite njima svoju duhovnost. U koncilskim dokumentima možete sa sigurnošću čuti što Duh danas govori Crkvi. Mladi, Koncil ima dvadeset godina kao i vi. Koncil je mlad i učinite ga svojim, budite njegovi navjestitelji u svijetu.«

I na koncu svima vama upućujem svoje srdačne pozdrave: vama mladima iz Zagreba koji ste okupljeni na karitativnom tjednu, svim mladim Hrvatima u domovini i po svijetu! Pozdrav mojim sunarodnjacima Albancima i svima mladima drugih naroda u Jugoslaviji! Poseban pozdrav mladima u Splitu! Pratit ću vas sve svojom molitvom da svatko od vas pronade i ostvari volju Božju i ispunji svoj život ljubavlju prepoznavajući Isusovo lice u svakom čovjeku, napose u onima koji su u nevolji i koji trpe. Nikada nemojte zaboraviti da što god činite jedan za drugoga, to činite Isusu.

Neka na sve vas siđe Božje blagoslov, njegova milost i njegova ljubav.

Rim, svetkovina Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije

8. prosinca 1985.

Bog Vas Blagoslovio,
Majka Terezija m. c.

VIJESTI IZ POSTULATURE

U petak, 17. siječnja pod predsjedanjem uzoritog kardinala Franje Kuharica održana je zaključna sjednica biskupijskog procesa za proglašenje Blaženim Sluge Božjega dra Ivana Merza.

Pregledani su svi materijali nadbiskupijskog procesa i zapečaćeni upućeni u Rim kongregaciji za proglašenje blaženika i svetaca. Ta će kongregacija preko svojih stručnjaka nastaviti proces istraživanja herojskih kreposti u našem kandidata za oltar, dra Ivana Merza.

Podsjećamo sve vjernike, napose bolesnike i patnike da se s velikom vjerom, pouzdanjem i molitvom obraćaju Slugi Božjemu Ivanu Merzu da im on svojim zagovorom kod Boga isprosi željene milosti ili ozdravljenje.

Sličice i knjige o njemu može se i dalje nabaviti na adresi Vicepastulature. Sve zadobivene milosti i uslišanja javite na adresu: Vicepastulatura dra Ivana Merza — Palmotičeva 33 — 41001 — Zagreb — pp. 699.

OBLJETNICA SMRTI DRA IVANA MERZA U BANJA LUCI

Svečanom koncelebriranom Euharistijom koju je prevodio mjesni biskup mons. Alfred Pichler, obilježena je u banjalučkoj katedrali u subotu 10. svibnja obljetnica smrti sluge Božjega Ivana Merza. U propovijedi je biskup istaknuo ulogu tog Banjalučanina, jednog od najvećih laičkih uzor-likova našeg stoljeća. Prikazao je Ivana kao revna molitelja, preteču suvremene liturgijske obnoove toliko desetljeća prije II. vatikanskog koncila, te kao neumorna radnika. Požalio je nepravdu koja se Ivanu čini kad ga se stavlja tamo gdje on nije stajao, jer on se nikad nije bavio nikakvom politikom, niti ičim o-sim radom za Isusa Krista.

USLIŠANJA I ZAHVALE

— Po zagovoru dra Ivana Merza i biskupa Josipa Langa Bog mi je podario zdravlje teško reumatične ruke. (Prilog 1000 din.).
Zahvalna K. D. iz Bedenice

— Ovim zahvaljujem na milostima koje sam u toku cijele 1985. godine primala po zagovoru dra Ivana Merza. Preporučam se i nadalje njegovom zagovoru moleći svako dnevno devetnicu u nadi da će ga Gospo din, kome je vjerno služio uskoro podići na

čast oltara. Prilažem prilog za potrebe postupka koji se provodi za njegovu beatifikaciju. (prilog 1000 din).

M. D. V., dipl. iur. — Zagreb

— Zahvaljujem dru Ivanu Merzu za primljene milosti. (Prilog za beatifikaciju — 2000 din).

Domović — Zagreb

— Zagovorom Sluge Božjega Ivana Merza za moj je unuk položio težak ispit na fakultetu, koji ga mučio godinama i za koji smo izgubili nadu da će ikad uspjeti. — Zahvaljujem Srcu Isusovu i Njegovom dragom Ivanu za veliku milost. (Prilog za njegovu beatifikaciju 2000 din).

S. V. Zagreb

— Ovim izjavljujem da mi je Ivan Merz svojim zagovorom pomogao da diplomiram, 6. listopada 1985. Prije nego sam se obratio za pomoć dru Ivanu Merzu sve je išlo vrlo sporo što se tiče diplomatske radnje. Mislio sam da nikada neću završiti. Kada sam na grobu Ivana Merza u Bazilici Presv. Srca Isusova zatražio pomoć i zagovor — već sli jedeći tjedan oformila se komisija i ja sam diplomirao.

G. Vladimir — Zagreb

— Zahvaljujem dru Ivanu Merzu za znatno poboljšanje zdravlja teškog srčanog bolesnika i preporučam ga i dalje u njegov zagovor.

N. V. Zagreb

— Zahvaljujem dru Ivanu Merzu za uspješnu operaciju oka moga bratića.

V. N. Zagreb

— Zahvaljujem Ivanu Merzu za poboljšanje vida koji je bio već vrlo slab, jer sam u 84. godini života. Zahvaljujem i molim Boga da mi po Sluzi svome Ivanu Merzu uzdrži vid do konca života koliko bude potrebno. (Prilog 500 din).

O. Marija — Zagreb

— Ja i moj muž zahvaljujemo se dru Ivanu Merzu na primljenim milostima po njegovom zagovoru i u buduće se njemu preporučujemo.

F. Krstulović
Buenos Aires — Argentina

— Zagovorom Ivana Merza, usrdno moleći devetnicu postigla sam milost Božju. Nakon dugo očekivane trudnoće, očekujem dijete. Za mene je to velika radost. I nada lje se molim Ivanu Merzu da mi i u buduće pomogne i izmoli milosti kod Boga koje su toliko potrebne.

N. N. — Zagrebi

Izdaje: Rkt. župni ured Sv. Petra, 41000, Vlačka 93
Uredništvo i vicepostulatura: 41001 — Zagreb, Palmotičeva 33, pp. 699
Glavni i odgovorni urednik: Božidar Nagy
List izlazi povremeno
Cijena 150 Tisak: IBG — Tiskara
»Zagreb«, Zagreb, Preradovičeva 21
